

ESPECIAL ANY RODOREDADA

La plaça del Diamant, una superproducció

Marta Carnicé Soria
mcarnice@gmail.com

Autora: Mercè Rodoreda

Adaptació teatral de Josep M. Benet i Jornet

Direcció: Toni Casares

Repartiment: Sílvia Bel, Anna Sahun, Marc Martínez, David Bagés, Ernest Villegas, Imma Colomer, Mercè Arànega, Carles Martínez, Paula Blanco i Marc Homs, entre d'altres.

Músics: Oriol Gonzàlez (Contrabaix), Leandre Lopes (Trompeta), Vicente Llorente (Violí), Marc Oró (Clarinet) i Miquel Àngel Maestro i Blai (Acordió i Piano)

Escenografia: Jordi Roig

Vestuari : Mercè Paloma

Il·luminació: Albert Faura

Música original : Òscar Roig

El Teatre Nacional de Catalunya obria la celebració del centenari del naixement de Mercè Rodoreda amb una adaptació de *La plaça del Diamant* a càrrec del dramaturg Josep Maria Benet i Jornet, dirigida per Toni Casares i amb Sílvia Bel en el paper de la protagonista. Així doncs, després de diversos intents per portar-la al teatre, i coincidint també amb els 25 anys de la mort de cèlebre escriptora, ara s'ha portat a escena l'adaptació més fidedigna d'aquesta novel·la de gran qualitat literària, com també la més popular i extensa d'una de les escriptores més importants de la narrativa catalana contemporània.

En veu de la mateixa protagonista, l'obra explica la història de Natàlia, una jove del barri barceloní de Gràcia, de qui, a través del món minúscul, s'entreveuen els anys esperançats i desesperats del segle XX: la República, la guerra civil i els anys de postguerra. L'obra comença quan la protagonista perd la seva identitat i passa a ser la "Colometa" el mateix dia en què coneix el seu primer marit: el Quimet, fins que, avançada la postguerra, i casada amb el seu segon marit, l'Antoni, l'adroger de les veques, s'allibera del passat i tornarà a recuperar la seva identitat. Mentre que se succeeixen esdeveniments importants en la història del nostre país, la Colometa viurà un prometatge i un primer matrimoni força tortuós, tindrà dos fills, perdrà el marit, pares i amics estimats fins el punt que la fam i la misèria de la guerra la portaran a voler suïcidar-se amb sulfamant. Serà el seu segon marit qui la traurà de l'embut en el qual estava immersa i, a partir d'aleshores, començarà un lent camí cap a l'alliberament. Es casarà amb l'adroguer, els fills creixeran, se li casarà la filla i, finalment, un dia tornarà a la plaça del Diamant i després de clavar un ganivet en el pis on vivia amb el Quimet i d'un "crit d'infern" s'alliberarà del passat i recuperarà la Natàlia.

Es tracta d'una crònica fidel de la Barcelona de la República, de la guerra civil, de la postguerra i del genuí barri de Gràcia fet amb un llenguatge directe i col·loquial, on la protagonista reviu un seguit de vivències en els quals el seu espai interior es mescla amb la crònica col·lectiva que marcarà aquells anys. De

Sílvia Bel afronta el repte d'interpretar la Colometa. Fotos: TCN

fet, el pes angoixant de la història apareixeran a través dels petits problemes de la Colometa que, tota ingènua, està molt lluny de conèixer els esdeveniments històrics.

La plaça del Diamant recull la història de la Colometa explicada per la seva pròpia protagonista, la Natàlia, qui reconstrueix el seu passat des de la identitat ja recuperada i dotada de consciència. L'adaptació no oblidarà que la novel·la és un monòleg interior de la protagonista i per això inclou entremig dels diàlegs que recrea amb una multitud de personatges, la veu en *off*. En aquest sentit, el mateix Benet i Jornet advertia que "mentre que a la

novel·la se sent la veu interior, a l'escenari veiem la seva mirada". En qualsevol cas, ja sigui diàleg com veu en *off*, l'obra manté les formes expressives d'ús popular dels anys 30 i 40 de la novel·la i, fins i tot, n'extreu frases literals.

L'obra comença quan la protagonista perd la seva identitat el mateix dia en què coneix el Quimet.

L'adaptació teatral també recull alguns dels símbols que Mercè Rodoreda utilitza de manera brillant en la novel·la i que adquireixen una important rellevància en el text així com deixen entreveure els sentiments i pensaments de la mateixa protagonista que no vol revelar explícitament. En l'adaptació teatral, però, alguns passen força desapercebuts i d'altres no hi són. És el cas, per exemple, de l'embut, símbol de dificultats, que l'oprimeix i que en l'obra passa molt per sobre o les balances del mig del replà de l'escala que, per qui no hagi llegit la novel·la, li permet trobar l'equilibri en la seva vida. Per contra, reproduceix el malson dels coloms, amb ocells de veritat, envaeixen tots els dominis de la Colometa, comença pel terrat i acaben ocupant-li tot el pis.

Silvia Bel afronta el repte d'interpretar la Colometa durant les quatre hores que dura *La plaça del Diamant* i ho fa acompanyada d'un elenc de prop de 30 actors, entre els quals

ESPECIAL ANY RODOREDA

destaquen Marc Martínez, Mercè Aranega, Imma Colomer, David Bagés, Carles Martínez i Anna Sahun o Ernest Villegas. Precisament, Villegas, un actor que encara no és gaire conegut, es converteix en l'eix de la història en interpretar tres personatges (el primer promès de la Natàlia; l'amic del Quimet, per qui la Natàlia tindrà un afecte especial, i el seu jove, el marit de la seva filla Rita). En l'obra, la Colometa, que se sent molt vinculada a tots tres, no passa així en la novel·la, els confondrà cada vegada que Villegas surti a escena amb un paper nou.

L'obra recull els anys de postguerra.

La protagonista Silvia Bel encarna una convincent Colometa, sensible i forta així com commovedora, discreta, mesurada i intuïtiva. Tot i això, hi ha moments que perd la candidesa i innocència de la Colometa de la novel·la, però sembla més una qüestió de l'adaptació teatral. Desafortunada és l'actuació de Marc Martínez, que lluny d'assemblar-se al Quimet possessiu, egoista, maltractador de la novel·la, encarna un personatge neuròtic i despreocupat però alhora encantador. Per contra, destaquen l'actuació de Mercè Aranega, que interpreta una entranyable Enriqueta; Carles Martínez, un tímid i encisador adroguer de les veges, i Anna Sahun, que encarna de manera sublim el paper de la idealista i lluitadora Julieta. Precisament, Sahun protagonitza una de les escenes més commovedores de l'obra, quan és afusellada pels feixistes en la seva lluita per la República.

Abans de començar l'obra, Casares ja advertia que l'escenografia era "molt essencial" perquè es volia traslladar l'ambient de barri de Gràcia al muntatge. I res més lluny de la realitat. L'obra compta amb una escenografia espectacular, a càrrec de Jordi Roig, que, acompanyada de la il·luminació d'Albert Faura, recull en bona mesura l'essència del barri de Gràcia i reproduceix els in comptables ambients de la novel·la. Per fer-ho, però, no han escatimat recursos, decorats i efectes diversos. Dalt de l'escenari, hi apareix un camió, una motocicleta, una bici, un escenari de festa major, una plaça, carrers, diversos interiors de cases amb tota mena de detalls (cortines, estovalles, mobiliari, rajoles) i fins i tot un colomar, que portarà a la Colometa fins a la seva l'annul·lació total. Malgrat aquest escenari de dimensions monumentals, amb desenes d'elements que es munten i desmunten, pràcticament a cada escena, l'escenografia canvia amb fluïdesa i a l'espectador no se li fa pesat.

Aquesta superproducció, més pròpia del cinema que del teatre, s'accentua amb la música original creada per a l'obra, de caràcter molt cinematogràfic i imatges de vídeo que s'intercalen en les escenes, i que tenen una gran funció poètica i emocional.

ESPECIAL ANY RODOREDA

Es tracta d'una obra per al gran públic que aglutina emocions compartides per una generació que ara han reviscut.

Després de les representacions de l'obra al TNC, *La plaça del Diamant* viatjarà a divuit poblacions de Catalunya i les Illes Balears, amb més de trenta funcions programades. Entre ells, ha viatjat a primers de març a Sabadell. La gira la finalitzarà al Teatro Valle-Inclán de Madrid, seu del Centro Dramático Nacional, on l'obra es representarà en català i subtitulada al castellà del 30 d'abril fins al 4 de maig.

El muntatge reproduceix el malson dels coloms.

Al final de l'obra, la Natàlia recupera la seva identitat.

Any Rodoreda

L'any 2008 es commemora el centenari del naixement de Mercè Rodoreda (1908- 1983), considerada una de les escriptores més importants de la narrativa catalana contemporània i ben segur que la més internacional. Amb motiu d'aquesta efemèride, que no és l'única ja que també es compleixen 25 anys de la seva mort, s'han promogut diverses activitats que van des de la publicació de les obres completes de l'autora, així com una bona part de la seva correspondència (a Grup 62 i al Club Editor) fins a exposicions, congressos, actes i rutes literàries, activitats educatives i espectacles. Entre ells destaca la posada en escena de l'adaptació d'una de les novel·les més populars de Rodoreda, *La plaça del Diamant*, a càrrec de Josep Maria Benet Jornet. Per més informació sobre els activitats de l'Any Rodoreda poden consultar el web <http://www.anyrodoreda.cat>

L'obra recull l'essència del barri de Gràcia.

